

Jaarverslag 2023

**FESTIVAL
CEMENT**

2-4-2024
Stichting CEMENT

Inhoud

Inleiding.....	3
Activiteiten.....	4
Festival Cement.....	4
Talentontwikkeling.....	7
Sectorontwikkeling	10
Doelstellingen en resultaten	11
Communicatie en publiek.....	12
Marketing.....	12
Publiekswerking.....	12
Organisatie.....	16
Bestuur.....	16
Raad van Toezicht.....	16
Personeel.....	17
Verslag vertrouwenspersoon.....	18
Codes	19
Financieel.....	24
Financieringsmix.....	24
Toelichtingen op de jaarrekening.....	24
Kengetallen 2023.....	25
Begroting 2024.....	26

Inleiding

Festival Cement heeft altijd de blik op de toekomst gericht: zij ziet en begeleidt het theatertalent en -publiek van morgen en biedt een podium aan nieuwe makers. Na de corona periode waarin de realiteit van de dag meer dan eens de overhand kreeg, keek Festival Cement in 2023 weer vooral vóóruit.

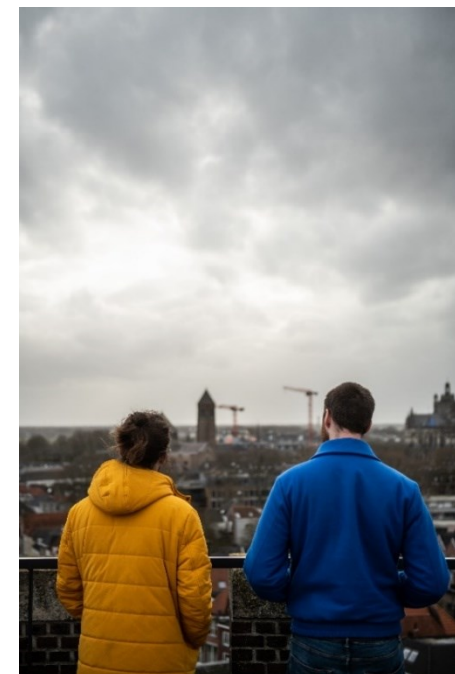
Tijdens het negendaagse festival van 17 t/m 25 maart in 's-Hertogenbosch deden makers nieuwe voorstellen voor de toekomst. Van utopie tot dystopie, van optimistische oproep tot activistisch droombeeld. Boven op de Watertoren, met uitzicht over Den Bosch, vroegen Bossche jongeren aan bezoekers om zich hun toekomst te verbeelden in de één-op-één voorstelling *Horizon* van makerscollectief **Opening Statement**: een oefening in radicale toekomstpathie. In *Hamlet versus Don Quixote* van **Antiklimax**, vroegen de makers zich af waarmee helden de toekomst kunnen redden: met het hart of het hoofd, met twijfel of rotsvaste overtuiging? In het contextprogramma werd er nagedacht over welke impact je als kunstenaar wil hebben op jouw publiek tijdens de *Meet Up: de impact van impact* en over waarom het belangrijk is om een artistiek archief aan te leggen voor toekomstige generaties tijdens *Archiveren voor Dummies*. Het is duidelijk: een nieuwe generatie theaterprofessional werkt vanuit een sterk bewustzijn van het feit dat wat we nú doen, invloed heeft op de toekomst van onszelf en anderen.

Na het festival ging de blik vooruit richting het 25-jarig jubileum van Festival Cement in 2024, en zelfs nóg verder richting 2025-2028 tijdens het schrijven van het nieuwe meerjarige activiteitenplan.

Ook het publiek van de toekomst kwam ruimschoots aan de beurt in 2023. Het door Festival Cement opgerichte netwerk *Young Creatives* werd versterkt met een meewerkende crew: drie jongeren die zich als bijbaan inzetten voor het organiseren van activiteiten en het vergroten van het netwerk van Bossche jongeren (16-21 jaar) die samen graag cultuur bezoeken. Daarnaast ontwikkelt Festival Cement de digitale tool *SLUMBER* waarmee kunstbezoekers hun eigen kunstervaring kunnen verkennen en bewaren voor de toekomst.

Omdat een toekomstgerichte houding ook vraagt om regelmatige reflectie, kijkt de directie van Festival Cement in dit jaarverslag terug op 2023 en brengt ze haar behaalde resultaten in kaart.

Namens de directie en de Raad van Toezicht,
Janneke Defesche (zakelijk directeur-bestuurder), Leonie Clement (artistiek directeur-bestuurder) en Sebastiaan van Triest (voorzitter Raad van Toezicht)

Horizon, foto door Bart Grietens

Activiteiten

Festival Cement

Festival Cement vond plaats van 17 t/m 25 maart in Den Bosch. Zeventien makers(collectieven) presenteerden hun voorstelling, waarvan 8 (Nederlandse) premières. Vanuit het festivalhart in de Verkadefabriek, bezochten bezoekers de voorstellingen op verschillende locaties in de stad: Theater Artemis, de Watertoren, Pand18 en in diverse zalen (en op het dak!) van de Verkadefabriek. Het voorstellingsprogramma bestond uit:

Het Donker, foto door Bart Grietens

- **Ika Schwander** – *è vero è vero è vero*
Cement Productie i.s.m. Toneelacademie Maastricht en VIA ZUID
- **Werkplaats van de Woestijne & Luit Bakker** – *Queertopia*
Cement Productie i.s.m. Likeminds
- **Plankton/Sonja van Ojen** – *Het Donker*
Cement Productie i.s.m. PLAN en Feikes Huis
- **Antiklimax** – *Hamlet versus Don Quixote*
- **Happel & Van der Vegt (werktoneel)** – *De eerste vier kortvoorstellingen*
- **het zuid land** – *Liberty Bell*
- **Jija Sohn, Aleksandra Lemm and Julia Reist** – *Landing on Feathers – embodied care-practices*
- **Maxim Storms** – *NUGGETS*
- **Maxime Dreesen** – *Countersex Education*
- **Maxine Palit de Jongh, Nadia Amin, Zephyr Brüggem** – *Vecht*
- **Monki** – *Niks nieuws. Over mijn coming-out als optimist*
- **Nona Buhrs & Dries Gijssels** – *Instead of doing nothing*
- **Opening Statement** – *Horizon*
- **Renée Goethijn** – *Mannahatta*
- **Simon Bus** – *Febris*
- **Evangelos Biskas** – *In Between*
- **Toni Blackwell** (Troffelwinnaar 2021)– *Voor sletten die zijn verkracht*
- **Hanneke van der Paardt** – *BANG – vervallen wegens ziekte*

Naast het voorstellingsprogramma, vond er een uitgebreid contextprogramma plaats waarin ruimte was voor ontmoeting, kennisuitwisseling en... feest!

Het contextprogramma bestond uit:

- **Meet Up: de impact van impact (link)**

Makers, kunststudenten, beleidsmakers en cultuurprofessionals namen deel aan verschillende inspiratiesessies over impact. Oud-Cementmakers **Rita Hoofwijk, Joey Schrauwen** en **Emke Idema** namen elk een groep publiek mee in een impact-oefening waarin ze op een artistieke manier invoelbaar maakten welke impact zij met hun werk teweeg willen brengen. Vervolgens nam publiek deel aan informatieve sessies van het Deense bureau Seismonaut, Maaike Verberk van kennisinstituut DEN en onderzoeker Hanka Otte van Rijksuniversiteit Groningen. Tot slot was er ruimte voor gesprek en uitwisselingen. De *Meet Up* werd gehost door het makersduo **Teletext**.

- **De Troffel (link)**

Uit 94 reacties op de Open Call voor stimuleringsprijs *De Troffel*, werden door een vakkundige leescommissie (Tamara Roos, Enrica Camporesi en Sam Schwarz) 8 concepten geselecteerd. **Menzo Kircz en Stefan Gota, Marta Wörner, Amit Palgi, Noah Janssen, Sam Verhaeren, Ruth Bruyneel, Sanne Bokkers** en **Remy Neumann** presenteerden hun concepten tijdens Festival Cement aan een jury en publiek. De jury, bestaande uit Joost Segers, Joanne Mensert en Sophie Sanders, koos Ruth Bruyneel met haar concept voor *DEVICKY. (wax the pain away)* als winnaar. Zij won daarmee een startbudget van €7.500,- voor de realisatie van haar project. Haar voorstelling zal in 2025 te zien zijn op Festival Cement.

- **Dag Dramaturgie (link)**

Tijdens de *Dag Dramaturgie* gingen dramaturgen en dramaturgiestudenten uit Nederland en Vlaanderen met elkaar in gesprek over lokaal produceren. Natuurlijk bezochten ze aansluitend samen een voorstelling.

- **Young Creatives (link)**

De Young Creatives kwamen voor een vol programma met twee voorstellingen, diner, een gesprek over *SLUMBER* en als afsluiting *BLUSH BLUSH*. Lees meer over Young Creatives op pagina 13.

- **Archiveren voor Dummies (link)**

Samen met Podiumkunst.net en De Metselarij organiseerde Festival Cement een workshop over het archiveren van een artistiek maakproces. Hoe leg je jouw stappen en denkprocessen vast, zodat die voor de toekomst bewaard worden?

- **Programma op maat: landelijke dag studenten Theaterdocent**

Op initiatief van alle opleidingen Theaterdocent in Nederland ontmoetten hun studenten elkaar tijdens Festival Cement. Samen bezochten ze voorstellingen, kregen ze een inkijkje in de maakprocessen en gingen ze o.a. met theatermaker Toni Blackwell en met elkaar in gesprek.

- **Programma op maat: theateropleiding Koning Willem I College & ROC Tilburg**

Studenten van de opleiding MBO Theater gingen in gesprek met het festivalteam: hoe organiseer je een festival? Wat verdien je als acteur? Waar kan je een voorstelling maken? Daarna bezochten ze samen een voorstelling.

- **MAAK**

In het magazine *MAAK* vonden bezoekers verdiepende interviews met makers, inspirerend beeldmateriaal, achtergrondinformatie over voorstellingen én een knipplaat.

- **BLOK Cement**

BLOK Cement is een jaarlijks terugkerend atelier voor kunstvakstudenten van diverse opleidingen in Nederland en Vlaanderen onder leiding van Florian Hellwig. Vier dagen lang werken en discussiëren de deelnemers samen, bezoeken ze voorstellingen en doen ze mee aan masterclasses van makers die op het festival staan. Zo worden er nieuwe banden gesmeed en mogelijke toekomstwegen verkend.

- **BLUSH BLUSH by Taboo Boo i.s.m. Drag Up Family**

Een feest voor publiek, makers en festivalcrew met een queer line-up samengesteld en gehost door theatermaker Maxime Dreesen/Taboo Boo. Hen sprak de behoefte uit om (lokale) queer artiesten uit te nodigen op het festival in het verlengde van hun voorstelling *Counter Sex Education*. Festival Cement faciliteerde die wens. Door deze co-curatatie ontstond een belangrijke ruimte voor performers en kunstvormen van buiten het directe blikveld van Festival Cement, waaronder de Drag Up Family uit Den Bosch, én het droeg bij aan de ontwikkeling van de curerende maker.

“Ik heb enorm genoten van een feest te cureren en hosten, er ging een wereld voor me open en ik wil dit zeker vaker gaan doen. [...] Het realiseren van BLUSH BLUSH was enkel zo succesvol door de warme, opbouwende en positieve sfeer die er bij jullie team heerst. De inzet, het brainstormen, de goede voorbereiding hebben het echt tot een eerste, onvergetelijke editie gemaakt. Ook hebben alle artiesten een heel warme, positieve ervaring gehad en vermeldden specifiek dat ze het enorm goed geregeld vonden. En dat is zo ontzettend uniek: jullie zijn geweldig!” – Maxime Dreesen/Taboo Boo, theatermaker

- **SLUMBER**

Festival Cement ontwikkelt de digitale publiekstool *SLUMBER* met ondersteuning van de Gemeente 's-Hertogenbosch. Tijdens het festival werd een proof of concept uitgevoerd. Hieraan namen 2151 personen deel. In focusgroepen (met deelnemers van de *Young Creatives* en *BLOK Cement*) werd er gereflecteerd op het concept. De reacties waren positief en verbeterpunten zijn meegenomen. Op pagina 10 is meer te lezen over het concept.

Talentontwikkeling

Festival Cement herbergt veel ervaring in het begeleiden van creatieve teams en kennis over de professionaliseringsstappen van jonge makers(collectieven). Zij ziet dat ontwikkeling alleen mogelijk is als makers onder duidelijke omstandigheden kunnen werken. Binnen heldere kaders ontstaat er vrije, creatieve ruimte. Ruimte maken voor ontwikkeling betekent dus niet vrijblijvend ruimte geven. Het maken van ruimte is juist een heel precies proces waarin Festival Cement zich specialiseert. De beste spellen zijn die met duidelijke spelregels!

“Cement heeft een grote invloed gehad op mijn makerschap, zowel door de ruimte die ik kreeg als door de begeleiding. Warm en tegelijkertijd direct, duidelijk over commitment en inhoudelijk zeer betrokken. Als jonge maker is het van groot belang dat de kaders van de samenwerking helder zijn. Projecten staan daardoor nooit op zichzelf, maar zijn onderdeel van een grotere zoektocht. Hiermee creëert Festival Cement een veilige ruimte voor groei, inspiratie én kritische (zelf)reflectie.” – Bart van de Woestijne, theatermaker

Talentontwikkeling vindt concreet plaats in drie routes met elk hun eigen spelregels: productieplekken (*Cement Producties*), mentortrajecten en onderzoeksruimte (*Broedplaats* en *Werkplaats*).

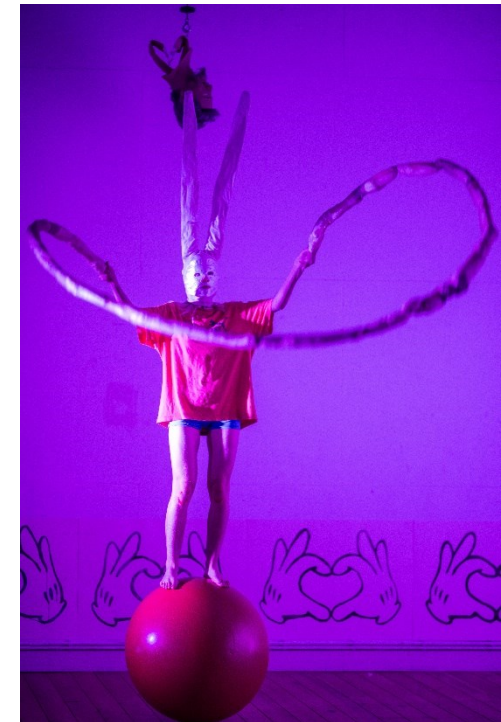
Cement Producties

In 2023 (co)produceerde Festival Cement drie succesvolle voorstellingen van makers in verschillende stadia van hun carrière: van afstuderend Toneelacademie-student Ika Schwander, PLAN-maker Sonja van Ojen en uitstromende maker Bart van de Woestijne in samenwerking met Luit Bakker.

- **Ika Schwander** – *è vero è vero è vero*

Cement Productie i.s.m. Toneelacademie Maastricht en VIA ZUID

*“It’s so much easier to recognise the crying body than the body of the ones that made it cry.’ In haar adembenemende afstudeervoorstelling *è vero è vero è vero* laat Ika Schwander popcultuur, visuele vervreemding, poëtische teksten en documentaire materiaal door elkaar lopen om het thema van seksueel trauma te belichten. [...] Het komt maar zeer zelden voor dat een debuutvoorstelling al van zo’n ijzersterke eigen stijl en identiteit getuigt als *è vero è vero è vero*, laat staan dat zo’n complex thema op zo’n intelligente en meerduidige wijze wordt aangesneden. Ika Schwander is een talent om scherp in de gaten te houden.”* – Keuze van de criticus, Marijn Lems, Theaterkrant.nl

è vero è vero è vero, foto door Bart Grietens

- **Plankton/Sonja van Ojen – *Het Donker***
Cement Productie i.s.m. PLAN en Feikes Huis
“Neemt niet weg dat de derde productie van Plankton – de naam die Van Ojen en Kegels aan hun samenwerkingsverband hebben gegeven – wederom speels, vreemd en tegelijkertijd ontzettend herkenbaar jeugdtheater oplevert waarin de mens zich ploeterend verhoudt tot zijn opstandige omgeving. Of is het andersom: verhoudt de omgeving zich ploeterend toch de opstandige mens?” – Sander Janssens, Theaterkrant.nl
- **Werkplaats van de Woestijne & Luit Bakker – *Queertopia***
Cement Productie i.s.m. Likeminds
“Langzaam word je ondergedompeld in een andere wereld, waarin alle grenzen vervagen, niemand oordeelt. Helingsprogramma Queertopia bevrijdt je van rigide denken, bemoedigt het grote ‘niet weten’, het voelen, volledig jezelf worden. [...] Queertopia is een-op-een-ervaringstheater om gulzig tot je te nemen. Wie na een uur op de stoep staat, wil meteen weer naar binnen.” – Gina Miroula, Het Parool

Daarnaast waren er nog twee voorstellingen op tournee, die eerder bij Festival Cement werden gecreëerd: *Om de hoek woont een struik* van Plankton en *Rebuilding a Voice* van King Sisters. De voorstellingen op tournee bereikten gezamenlijk in totaal 1651 bezoekers.

De Werfplaats

De Werfplaats is een experimenteer- en ontmoetingsruimte waarin een losse coalitie van vijf makers die elkaar nog niet kent, samenkomt. Regisseurs, acteurs, schrijvers, choreografen, componisten, dansers en andere (uitvoerende) kunstenaars leven en werken een week samen in Den Bosch. Elke dag neemt één van de deelnemers de groep mee in diens eigen werkwijze. Dit jaar werd er voor het eerst een zesde dag toegevoegd, waarop de makers gezamenlijk de werkweek afronden.

In 2021 vond *de Werfplaats* voor het eerst (noodgedwongen vanwege corona) in besloten kring plaats en bestond het dagelijkse ‘publiek’ uit het team van Festival Cement. Deze beslotenheid leverde een enorme vrijheid en veiligheid op voor de deelnemers. Dit blijkt de ultieme meerwaarde te zijn van *de Werfplaats* binnen het bestaande aanbod in het veld van talentontwikkeling. Het is een unieke plek waar Nederlandse en Vlaamse makers discipline overstijgend en zonder productiedruk ervaringen kunnen uitwisselen.

In 2023 werd deze werkwijze voortgezet met een nieuw vijftal makers: **Tineke de Meyer (schrijver/maker van performance en geluid)**, **Zephyr Brüggén (regisseur)**, **Anthony van Gog (performer/dansmaker)**, **Remy Neumann (beeldend kunstenaar)** en **Jonathan van der Horst (schrijver/theatermaker)**. Zij werkten samen in de **Circuskapel**.

In 2023 verbond de **Keep an Eye Foundation** zich aan *de Werfplaats*. Tot ten minste 2025 maakt zij *de Werfplaats* volledig financieel mogelijk.

“In een competitief theaterlandschap, vind ik het bijzonder hoeveel ruimte jullie met zo'n project als De Werfplaats maken voor ongedwongen ontmoeting tussen makers. Natuurlijk is het erg fijn om input van anderen te krijgen op jouw vraag en thema, maar tijdens de week raakte me het vooral om te zien hoe anderen hun praktijk inrichten en welke onvoorziene dwarsverbanden daar tussen te leggen vallen. De diversiteit aan artistieke disciplines die er in onze groep zat, versterkte dit voor mij ook. Met iemand in aanraking komen die heel andere kwaliteiten en focuspunten heeft dan jij, maakt ook dat je heel anders naar jezelf en je eigen kwaliteiten begint te kijken. Je ziet daardoor ook scherper wat je zelf kan en wil. Dat is een groot geschenk, zeker omdat zo'n ontmoeting ook nog eens buiten de productiedruk van een voorstelling plaats kan vinden.” – Jonathan van der Horst, theatermaker en -auteur

PLAN makertrajecten

In 2023 was Festival Cement mentor van drie makers binnen PLAN talentontwikkeling Brabant. Deze makers verbinden zich allemaal voor langere tijd aan Noord-Brabant en werken regelmatig in Den Bosch. Alle drie zijn ze actief in Nederland én Vlaanderen, waardoor Brabant een logische uitvalsbasis is.

Plankton is een theatercollectief gevormd door Sonja van Ojen en Hendrik Kegels. Zij maken beeldend theater. Theatergezelschap Feikes Huis is als specialist in beeldend theater een belangrijke partner in het ontwikkeltraject van deze makers. Begin 2023 ontving Festival Cement een toekenning van een Nieuwe Makersregeling van het Fonds Podiumkunsten voor een tweejarig ontwikkeltraject van Plankton. In 2023 maakte Sonja van Ojen de voorstelling *Het Donker*, die op Festival Cement in première ging en in 2024 op tournee gaat. De voorstelling werd landelijk verkocht door impresariaat Alles voor de Kunsten en speelt voor Brabantse basisscholen via het aanbod van Brabant Menu.

Timo Tembuysen is muziektheatermaker en performer. Hij richtte zich in 2023 primair op zijn ontwikkeling als zanger.

“Leonie en Janneke (en het hele Cement-team en Pand18) blijven voelen als een thuisbasis. Ik ben een nomadische maker en speler: ik hop van plek naar plek en van samenwerking naar samenwerking. Leonie laat al die bewegingen toe en geeft er waardevolle reflecties op. Weten dat ik bij Cement altijd een plek heb om samen stil te staan en te reflecteren is van groot belang. [...] Ook het hebben van een vast podium op Festival Cement is ontzettend waardevol. Het heeft me geleerd om enerzijds erg autonoom te werken en anderzijds ook goed te plannen en te communiceren – iets wat in een latere praktijk met meerjarenplannen erg belangrijk blijft.”

King Sisters is het muziektheatercollectief van de drie zussen Annelie, Joske en Marthe Koning. De King Sisters starten begin 2024 ook een traject binnen de Nieuwe Makersregeling van het Fonds Podiumkunsten onder begeleiding van Festival Cement.

Broedplaats 's-Hertogenbosch

Makers krijgen in *de Broedplaats* de kans om zich 2 à 3 weken onder te dompelen in hun onderzoek en het tussentijds te delen met collega's en een klein publiek. Door op de werkvloer dingen uit te proberen, kunnen zij een artistiek concept uitwerken tot een concreet plan. Dit leidde al meer dan eens tot

de daadwerkelijke ontwikkeling van een voorstelling. In 2023 waren de volgende makers te gast in *de Broedplaats*: **Johannes Wirix-Speetjens** (theater), **Farbod Fathinejadfard** en **Janneke Jansen** (theater, beeldend en tekst), **Finn Borath** en **Charles Pas** (performance), **Len van der Pol** (breakdance), **Arjuna Vermeulen**, **Len van der Pol**, **Marchano Sarijoen** en **Jeffrey Hoofs** (breakdance) en **Ika Schwander** (performance, beeldend).

Sinds 2023 bestaat de Broedplaats Den Bosch uit Festival Cement, **Theater Artemis**, **Theaterfestival Boulevard** en kersverse PLAN-partner de **Verkadefabriek**.

Sectorontwikkeling

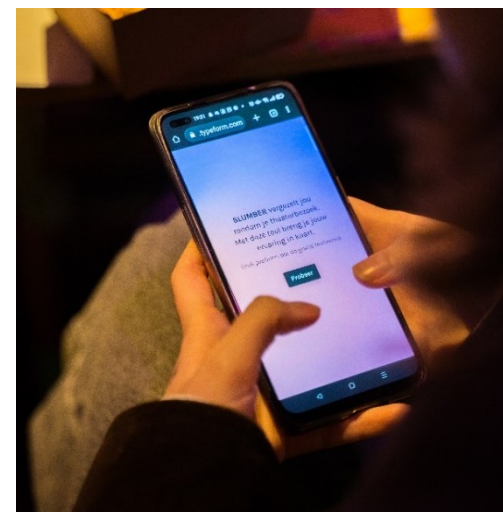
Festival Cement is een levende database vol kennis over hedendaagse ontwikkelingen in de (podium)kunsten. Die kennis zet Festival Cement graag in. Niet alleen binnen haar eigen organisatie en met betrokken makers, maar ook daarbuiten. De kennis die de organisatie in huis heeft, deelt ze graag en zet ze in voor innovaties. Zo deed Festival Cement afgelopen jaren onder andere onderzoek naar de term impact in de theatersector en artistieke praktijk en werden de opgedane inzichten gedeeld tijdens de *Meet Up* tijdens het festival. Ook is Festival Cement veelgevraagd als gastdocent en -spreker. Ze zet haar kennis in via initiatieven zoals De Metselarij en het Roadie-programma van NAPK Start en draagt bij aan kennisontwikkeling en -uitwisselingen in netwerken zoals DOCIS en PLAN.

SLUMBER

Een belangrijke innovatie die Festival Cement ontwikkelt, is *SLUMBER*. Tijdens haar impactonderzoek concludeerde Festival Cement dat de impact van een voorstelling voor een groot deel bepaald wordt door de omstandigheden en de persoonlijke context van de toeschouwer. Daaruit kwam het idee voor *SLUMBER* voort: een app die je uitnodigt om na een voorstelling even te blijven 'sluimeren'. Via een interactieve verkenning maakt *SLUMBER* een persoonlijke visualisatie van jouw ervaring. Het persoonlijke beeld is een speelse aanleiding tot gesprek met anderen, of dient als herinnering voor later. De app levert informatie op over de persoonlijke beleving van bezoekers en de impact die een voorstelling op een bezoeker heeft.

Voor de ontwikkeling van de app, namen Impact-coördinator Suze van Miltenburg en zakelijk directeur Janneke Defesche deel aan de Art-Up Incubator; een snelkookpan voor het onderzoeken van innovaties in de culturele sector. Theatermaker Bart van de Woestijne is ook onderdeel van het team dat *SLUMBER* ontwikkelt.

In juni mochten Suze en Janneke het concept en de bevindingen presenteren tijdens de online DEN Conferentie over digitalisering in de culturele sector. In 2024 wordt tijdens het festival een eerste pilotversie van *SLUMBER* gelanceerd.

Doelstellingen en resultaten

De doelstellingen van Cement zijn verdeeld in vier categorieën: Festival Cement als Podium, Onderzoekruimte, Voedingsbodem voor talent en Festival Cement in Dialoog met haar omgeving. Op alle vier de vlakken zijn er in 2023 weer mooie resultaten behaald, die er in cijfers zo uit zien:

Festival Cement als podium

- 9 dagen met 135 voorstellingen van 17 makers/gezelschappen
- 45 Nederlandse en 12 Vlaamse makers en performers tijdens Festival Cement
 - 2812 bezoeken tijdens Festival Cement
- 4 Cement (Co) Producties op reis door Nederland, Vlaanderen en de rest van Europa
 - 52 pagina's verdieping van 18 auteurs, 10 fotografen en 1 illustrator in *MAAK*

Festival Cement als onderzoekruimte

- 15 makers en ontwerpers aan het werk in *De Broedplaats*
 - 21 deelnemers aan *BLOK Cement*
 - 5 jonge makers in *de Werfplaats*
- 2151 deelnemers aan de eerste testversie van *SLUMBER*

Festival Cement als voedingsbodem

- 3 gerealiseerde (co)producties in samenwerking met 5 verschillende coproductanten
 - 3 mentortrajecten via PLAN
 - 94 inzendingen voor *De Troffel*
- 174 studenten en (young) professionals met elkaar in gesprek tijdens programma op maat

Festival Cement

in dialoog

- 29 enthousiaste vrijwilligers
- 3 jonge Crewleden maken programma voor leeftijdsgenoten uit de stad en omgeving
- 9 activiteiten voor Young Creatives aangeboden door 8 samenwerkingspartners in de stad
- Unieke ontmoetingen tussen makers en hun Bossche gastgezinnen

Communicatie en publiek

Marketing

Festival Cement heeft met haar nieuwe huisstijl een nieuwe, herkenbare identiteit opgebouwd. De tone of voice van het festival is ook aangepakt: het taalgebruik is toegankelijk en inclusief en beeldmateriaal speelt een belangrijkere rol. De nieuwsbrieven van Festival Cement bevatten luchtige content en relevante informatie en worden ook gebruikt om makers buiten het festival om onder de aandacht te brengen van het Cement-publiek. De Facebook-pagina van Festival Cement heeft bijna 5.000 volgers en de Instagram pagina wordt gevolgd door 2.800 personen. Via relevante kanalen, zoals Theaterkrant, wordt vakpubliek bereikt. En in de (landelijke) pers was er ook aandacht voor Festival Cement, o.a. in NRC ([lees het artikel](#)).

De huisstijl en tone of voice sluit aan bij het jonge publiek van Festival Cement. Het publiek bestaat voor een groot deel uit bezoekers via groepsbezoek, zoals studenten die deelnemen aan *BLOK Cement*. Publiekswerking (zie volgende paragraaf) is dan ook een essentieel onderdeel van de publieksbenadering en zorgt ervoor dat relatief veel voorstellingstickets verkocht worden in de voorverkoop.

In 2023 stond het (opnieuw) bereiken van de groepen die vóór corona het festival bezochten centraal. Vanaf 2024 wordt er weer ingezet op een bredere publieksgroei.

Samen met andere podia in de stad stapte Festival Cement in een langlopende publieksonderzoek in samenwerking met **KunstLoc**. Aan de hand van het doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals analyseert Festival Cement de komende jaren haar bezoekersdata en kan zij deze vergelijken met andere culturele aanbieders en het bereik van het gehele aanbod in de stad. Doordat Festival Cement in de corona-jaren weinig tot geen eigen bezoekersdata heeft kunnen verzamelen, ligt er nog geen representatieve dataset. Vanaf 2024 kan Festival Cement haar informatie analyseren.

Publiekswerking

Festival Cement werkt samen met partners om groepsbezoek van diverse doelgroepen te stimuleren. Via de Quiet Community worden er bijvoorbeeld mensen uitgenodigd voor Festival Cement, die normaal om financiële redenen het festival niet zouden kunnen bezoeken. In samenwerking met scholen worden programma's op maat samengesteld. Dit leverde in 2023 o.a. de Dag Theaterdocent op: alle derdejaars theaterdocent-studenten uit heel Nederland ontmoeten elkaar op Festival Cement.

In het kader van toegankelijkheid maakte Festival Cement een belangrijke beslissing: ze introduceerde het Pay What you Want-weekend. Gedurende één weekend tijdens het festival konden bezoekers zelf beslissen wat ze betaalden voor hun voorstellingsbezoek. Op deze manier wil de organisatie een

financiële drempel wegnemen en nieuw publiek bereiken. In een publieksenquête gaf 50% van de Pay-What-You-Want-bezoekers aan het festival voor het eerst te bezoeken.

Young Creatives

Tijdens corona startte Festival Cement het Bossche jongeren-netwerk Young Creatives voor jongeren (15-21 jaar) die graag cultuur bezoeken, maar de weg er zelf nog niet naar weten te vinden. Via Young Creatives leren ze leeftijdsgenoten kennen en bezoeken ze samen elke maand een keer een culturele activiteit in de stad. Inmiddels is er de Crew: drie jongeren die als bijbaan het programma samenstellen, de socials beheren en nieuwe leden werven. Festival Cement is aanjager, maar startte het initiatief als een stadsbreed project dat door meerdere partners wordt gedragen. Inmiddels zijn er verschillende Bossche culturele instellingen aangesloten. Young Creatives spant zich in het bijzonder in om jongeren te bereiken die in hun eigen sociale omgeving niet gauw in aanraking komen met kunst en cultuur, in samenwerking met o.a. Koning Willem I College, Quiet Community en Citytrainers. Festival Cement pakte met het starten van Young Creatives de handschoen op in de stad om meer jongeren te betrekken bij het bestaande culturele aanbod.

[@youngcreativesdb](#)

“Het is belangrijk voor ons om bij de Crew te zitten van Young Creatives omdat wij als jongeren een creatieve vriendengroep mogen bieden vóór de jongeren in Den Bosch, en dit behalen we door samen super leuke evenementen te bezoeken!” – Tuana, Crewlid

Publieksbereik

De activiteiten en publieksaantallen zijn onderstaand weergegeven in de daarvoor bestemde modellen van het FPK.

De bezoekersaantallen zijn lager dan de in de oorspronkelijk opgegeven aantallen in de begroting van het FPK. De voorziene groei is voornamelijk vanwege corona gestagneerd. Voor 2024 voorziet Festival Cement een groei in publieksaantallen door toegenomen groepsbezoeken en aanbod in de openbare ruimte.

In 2022 werden 884 luisteraars van de podcast Fundamentele Gesprekken meegenomen in de telling van bezoekers. Dit verklaart het verschil tussen het aantal niet betaalde bezoeken aan overige activiteiten in 2022 en 2023.

MODEL III F

-	2023	begroting FPK	2022
Duur in dagen	9	9	19
Aantal activiteiten kernprogrammering	135	100	127
Aantal overige activiteiten	24	25	39
Totaal aantal activiteiten	159	134	166
Totaal aantal bezoekers	2875	3660	3839
Totaal aantal bezoeken kernprogrammering	2343	3875	2607
Totaal aantal bezoeken overige activiteiten	532	800	1232
Totaal aantal bezoeken	2875	4675	3839
Waarvan betaalde bezoeken	1999	3675	2332
Waarvan niet betaalde bezoeken	876	1000	1507

MODEL IV F

Titel	Lengte	Aantal keer gespeeld	Betaalde bezoeken	Gratis bezoeken	Aantal bezoeken	
Werkplaats van de Woestijne & Luit Bakker: Queertopia	60		30	58	65	123
Antiklimax: Hamlet versus Don Quixote	80		2	81	24	105
Happel & Van der Vegt (Werktoneel)	15 à 45		6	121	14	135
het zuid land: Liberty Bell	70		2	180	28	208
Ika Schwander: e vero e vero e vero	60		4	128	44	172
Jija Sohn, Aleksandra Lemm and Julia Reist: Landing on Feathers	75		3	108	15	123
Maxim Storms: NUGGETS	60		2	76	27	103

Maxime Dreesen: Countersex Education	60	1	40	11	51
Maxine Palit de Jongh, Nadia Amin, Zephyr Bruggen: Vecht	60	2	100	80	180
Menzo Kircz: Onduidelijke Correspondenties	45	5	42	20	62
Monki: Niks Nieuws	70	2	124	59	183
Nona Buhrs & Dries Gijssels: Instead of doing nothing	90	3	95	17	112
Opening Statement: Horizon	45	63	36	14	50
Plankton/Sonja van Ojen: Het Donker	60	4	192	73	265
Renee Goethijn: Mannahatta	70	2	67	36	103
Simon Bus en Evangelos Biskas: Febris & In Between	70	2	62	18	80
Toni Blackwell: Voor sletten die zijn verkracht	80	2	258	30	288
		135	1768	575	2343
Overige activiteiten:			<i>incl. 421x PWYW*</i>		
Meet Up: de impact van impact		1	51	12	63
BLOK Cement		1	21		21
Programma op maat: MBO Theater		1	40		40
Archiveren voor dummys		1		15	15
Dag Dramaturgie		1	17		17
De Troffel		1		51	51
Programma op maat: Theaterdocentendag		1	102		102
BLUSH BLUSH		1		150	150
Young Creatives		9		48	48
Broedplaats		6		19	19
Werfplaats		1		6	6
		24	231	301	532
		159	1999	876	2875

Daarnaast werd *SLUMBER* 2151 keer getest en bezochten 1651 bezoekers Cement (Co) Producties op tournee.

*Pay-What-You-Want-bezoekers bepaalden zelf hoe veel ze voor een ticket betaalden. Gemiddeld betaalden ze €6,98 (incl. btw) per ticket.

Organisatie

Bestuur

Het bestuur van de stichting is in handen van de directie. De directie bestaat uit zakelijk directeur-bestuurder Janneke Defesche en artistiek directeur-bestuurder Leonie Clement.

Naleving Wet Normering Topinkomens

De bezoldiging van de directieleden van Stichting Cement over 2023 voldeed aan de grenzen die de WNT stelt aan topfunctionarissen binnen de publieke en semipublieke sector. De artistiek directeur ontving in lijn met de CAO Toneel & Dans een bruto jaarsalaris van €50.486,40 op basis van een dienstverband van 0,8 FTE. De zakelijk directeur ontving een jaarsalaris van €43.209,60 op basis van een dienstverband van 0,8 FTE. Dit ligt onder het jaarlijkse maximum van €178.400,- bij 0,8 FTE. De Raad van Toezicht functioneert onbezoldigd.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestond in 2023 uit:

Naam S. Van Triest (Sebastiaan)

Functie Voorzitter Raad van Toezicht

Tweede benoemingstermijn 3-2-2022 (daarvoor voorzitter bestuur vanaf 23-11-2015)

Naam C.H. Mouwen (Rick)

Eerste benoemingstermijn 2-12-2022

Naam C.J.E.M. Sassen (Clemens)

Eerste benoemingstermijn 2-12-2022

Naam M.M. Boufadiss – Kersemaekers (Marilou)

Eerste benoemingstermijn 2-12-2022

Naam M.M. Coenen – Klinkhamer (Maayke)

Eerste benoemingstermijn 1-10-2023

De Raad van Toezicht van Festival Cement kende in 2023 vier voor de organisatie nieuwe toezichthouders. De Raad van Toezicht is viermaal bijeengekomen tijdens formele vergaderingen met de twee directeur-bestuurders. Daarnaast is er bij verschillende gelegenheden individueel overleg geweest met de directeur-bestuurders of binnen de Raad van Toezicht. De communicatie tussen Raad van Toezicht en directeur-bestuurders wordt als open en constructief ervaren.

Na de formele overgang van een bestuursmodel naar een toezicht model in 2022, is er in 2023 gezamenlijk een nieuw Raad van Toezichtreglement voorbereid en vastgesteld.

Belangrijke thema's in 2023 waren de strategie en positionering van Festival Cement en hoe deze tot uiting te laten komen bij de verscheidene subsidieaanvragen. Het thema sociale veiligheid heeft een prominente plek gehad tijdens vergaderingen en overleggen daarbuiten.

De jaarlijkse functioneringsgesprekken zijn verplaatst naar het voorjaar en vonden plaats in mei 2023, na het festival. Het evalueren van het functioneren van de Raad van Toezicht gebeurde in 2023 informeel tijdens bijeenkomsten. Verdere professionalisering van de Raad van Toezicht door onder meer formele zelfevaluatie staat voor 2024 op de agenda.

Personeel

In 2023 nam Festival Cement één nieuwe medewerker aan, namelijk Kim Snauwaert als programmamaker. Deze functie is anders ten opzichte van de vrijgekomen functie van festivaldramaturg. Kim Snauwaert neemt namelijk – naast het maken van het contextprogramma – ook een deel van de voorstellingsprogrammering voor haar rekening. In het kader van het poortwachterschap van Festival Cement is dit een gewenste en logische ontwikkeling. De selectie van nieuwe makers die op het festival komen te spelen, is nu niet meer enkel de verantwoordelijkheid van de artistiek directeur, maar wordt gedeeld.

Daarnaast zijn er drie jongeren als vrijwilliger aan het werk voor Festival Cement. Zij vormen de Crew van de Young Creatives en zijn, samen met de coördinator, verantwoordelijk voor het werven van nieuwe leden, het samenstellen van programma en het onderhouden van contact met het netwerk.

Het team van Festival Cement bestaat uit vijf medewerkers (3,1 FTE). Vanwege de projectmatige werkstructuur zijn er daarnaast veel zelfstandigen betrokken bij de organisatie van het festival. Festival Cement is trots dat zij een team van medewerkers, zelfstandigen en vrijwilligers heeft opgebouwd, dat vanwege de werksfeer, goede arbeidsomstandigheden en persoonlijke ontwikkelmogelijkheden al lange tijd bij het festival werkt of jaarlijks terugkeert naar het festival.

Qua werving van personeel heeft Festival Cement afgelopen twee jaar een belangrijke stap gezet. Opengestelde vacatures bevatten geen opleidings- of ervaringseisen, maar een vraag naar wat en hoe je je bij Festival Cement zou willen ontwikkelen. Kandidaten kunnen anoniem solliciteren en kiezen zelf een vorm die bij hen past, zoals een video, brief of spraakbericht. Het levert, ondanks de krappe arbeidsmarkt, meer dan voldoende sollicitanten op, van junior tot senior. De ontwikkelvraag die een nieuw teamlid meeneemt, wordt gefaciliteerd en begeleid.

Voor beloning van personeel en opdrachtnemers houdt Festival Cement zich aan de Cao Toneel & Dans.

Verslag vertrouwenspersoon

In 2023 is er een Extern Vertrouwenspersoon Ongewenste Omgangsvormen en Integriteit aangesteld. Het oogmerk van het werk van de vertrouwenspersoon is bij te dragen aan een veilige en integere werkomgeving waarin werknemers en opdrachtneemers optimaal kunnen functioneren en zich veilig voelen om het beste van zichzelf te geven voor de organisatie. De vertrouwenspersoon richt zich erop melders van ongewenst gedrag en integriteit te ondersteunen en te helpen bij het de-escaleren, het beëindigen van het als ongewenst ervaren gedrag en het stopzetten van de integriteitsschending, klein of groot. Opvang, begeleiding en het meedenken over de oplossing zijn daarbij het doel. De vertrouwenspersoon begeleidt de medewerker bij elke stap die de medewerker wil zetten in een organisatie, van niets doen tot een klachtprocedure en alles wat daar tussen ligt. De melder blijft te allen tijde zelf verantwoordelijk voor de keuzes die er gemaakt worden voor het oplossen van de casus. De melder houdt dus de regie. Na het oplossen van de casus verleent de vertrouwenspersoon nog enige tijd nazorg. (*Gids voor vertrouwenspersonen*, Cor van Duinhoven, 2022).

De organisatie heeft in 2023 een Gedragscode voor de organisatie opgesteld. De vertrouwenspersoon heeft in het voorjaar een sessie geleid met de vaste groep werknemers van kantoor om kennis te maken en de waarde van sociale veiligheid met elkaar te bespreken. De organisatie heeft met twee externe trainers in het najaar nog een sessie georganiseerd, waarin het team de kernwaarden van het festival en risico's verder hebben verkend. Daar was de externe vertrouwenspersoon niet bij aanwezig.

Er zijn 0 meldingen geweest bij deze externe vertrouwenspersoon (vp) in 2023. Er is geen medewerkerstevredenheidsonderzoek gedaan die betrekking heeft op ongewenste omgangsvormen. Er heeft twee keer overleg plaatsgevonden tussen de vp en de directie met als doel te sparren over het naar aanleiding van lopende casuïstiek uit te voeren beleid en eventuele interventies t.a.v. sociale veiligheid.

Er kan geconcludeerd worden dat medewerkers geen onveilige situaties ervaren, waarvan zij de behoefte hebben om over te sparren met de vertrouwenspersoon. Het kan betekenen dat situaties informeel opgelost worden, bijvoorbeeld tijdens een gesprek met een andere collega, de 'veroorzaker' of de leidinggevende. Hierover heeft de vertrouwenspersoon geen signalen opgevangen. Het kan ook zijn dat de werknemers de vertrouwenspersoon niet weten te vinden. Dit is niet zo aannemelijk, aangezien er een sessie is georganiseerd en er voorafgaand aan de start van het festival per mail nog extra aandacht is gegeven aan de mogelijkheid om ongewenste situaties te bespreken met de vertrouwenspersoon. Desalniettemin adviseert de vertrouwenspersoon in 2024 een informatieve presentatie te organiseren met ruimte voor het stellen van vragen.

Codes

In deze paragraaf wordt er op de toepassing van de codes gereflecteerd in het daarvoor bestemde format van het Fonds Podiumkunsten.

Fair Practice Code

Startpositie:

Festival Cement betaalt haar medewerkers volgens de CAO Toneel & Dans en baseert tarieven voor ingehuurde werkrachten op de CAO. Er is al jarenlang sprake van eerlijke betaling, ook aan makers en voor onderzoek en ontwikkeling. Festival Cement vervult een voorbeeldfunctie op het gebied van eerlijke en veilige werkomstandigheden en transparante afspraken richting een nieuwe generatie theaterprofessionals.

Doelstelling 2023:

- In 2023 blijft Festival Cement de betrouwbare, toegankelijke en transparante werk- en opdrachtgever als wie ze bekend staat.
- Naar aanleiding van de transitie van een bestuur- naar een toezichtmodel, bespreken de Raad van Toezicht en directie de wederzijdse verwachtingen en behoeften met betrekking tot hun onderlinge verhouding van werkgever en werknemer.
- De directie stelt met begeleiding van de externe vertrouwenspersoon protocollen op in het kader van sociale veiligheid op de werkvloer.
- Het inwinnen van advies over andere belangrijke HR-onderwerpen bij een externe adviseur blijft op de agenda staan.
- In augustus evalueert de directie de stand van zaken met betrekking tot bovenstaande doelstellingen.

Ontwikkelingen 2023: Op het vlak van Fair Practice hebben zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan:

- De nieuwe Raad van Toezichtleden die eind 2022 toe zijn getreden, brengen brede kennis met zich mee op het vlak van HR. Wanneer nodig, kan de directie bij hen advies inwinnen.
- Sociale veiligheid maakt onderdeel uit van de Fair Practice Code. Op dat gebied zette Festival Cement grote stappen:
 - o De vertrouwenspersoon van Festival Cement startte en introduceerde zichzelf voorafgaand aan het festival aan het team.
 - o Het team van Festival Cement nam deel aan een sessie over sociale veiligheid onder leiding van een externe begeleider van Coaching in Cultuur, waarin belangrijke waarden en valkuilen van Festival Cement werden opgehaald en besproken.
 - o De directieleden namen deel aan diverse informatiebijeenkomsten en workshops omtrent het onderwerp Sociale Veiligheid.
 - o Bovenstaande leidde tot een protocol omgangsvormen dat vanaf 2024 onderdeel uitmaakt van (speel)overeenkomsten en te vinden is op de website van Festival Cement.
- Verwachtingen met betrekking tot de onderlinge verhoudingen tussen de Raad van Toezicht en directie zijn besproken aan de hand van de Governance Code Cultuur en blijven in vergaderingen tussen de Raad van Toezicht en directie op de agenda staan. Een en ander is vastgelegd in een directie- en Raad van Toezicht-reglement.

- Festival Cement heeft haar beloningsbeleid gepubliceerd op haar website.
- In de praktijk loopt Festival Cement regelmatig aan tegen verschillen in (belasting)tarieven en fiscale regels tussen Nederland en België. De directie verdiepte zich hierin om in de toekomst sneller en beter afspraken te kunnen maken wanneer zich een samenwerking met een Belgische maker, performer, partner of teamlid voordoet.

Eindpositie 2023: Festival Cement houdt zich aan de Code, draagt deze uit en krijgt van haar teamleden terug dat zij Festival Cement ervaren als een gezonde en positieve werkomgeving. De organisatie blijft desondanks groeien op het vlak van Fair Practice.

Doelstelling 2024:

- Festival Cement deelt haar Protocol omgangsvormen met alle betrokkenen bij Festival Cement. Aan het einde van het jaar wordt het protocol geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.
- De zakelijk directeur volgt een (post-HBO) HR-opleiding.
- Festival Cement schrijft haar meerjarenplannen voor de periode 2025-2028 en besteedt hierin expliciet aandacht aan personeelsbeleid en het waarborgen van een inclusieve werkomgeving.

Diversiteit en inclusie

Startpositie 2023: Festival Cement is een festival voor diverse disciplines, verhalen en perspectieven. Het samenbrengen van verschillende publieksgroepen is één van haar doelen en functies. Festival Cement verstevigde de voorgaande jaren haar verbinding met de stad en met bestaande (culturele) netwerken, en verbreedt daarmee de mogelijkheden om een breder publiek aan te spreken. De directie besteedt zeer veel aandacht aan arbeidsomstandigheden, om op die manier een zo inclusief mogelijke werkvloer te realiseren.

Doelstellingen 2023:

- In 2023 komen de makers die Festival Cement in 2022 niet kon ontvangen, alsnog spelen op het festival.
- ENT blijft gesprekspartner over het diversiteitsvraagstuk binnen de kunstvakopleidingen. Cement zet via ENT een enquête uit onder kunststudenten over de toegankelijkheid van het festival en bevroegd of zij zich gepresenteerd voelen in het programma en het publiek.
- Vanaf 2023 geeft de artistiek directeur ruimte aan anderen in het samenstellen van het festivalprogramma, o.a. door het uit handen geven van een avondprogramma aan een maker.

Ontwikkelingen 2023:

- Festival Cement introduceerde in 2023 het Pay What You Want-weekend. Een belangrijke drempel voor bezoek aan het festival, blijkt een financiële drempel te zijn. Door Pay What You Want in te voeren, kwamen er nieuwe bezoekers naar het festival: 50% van de bezoekers tijdens het Pay What You Want-weekend gaf aan dat zij voor het eerst het festival bezochten. Door een familievoorstelling te programmeren in dit weekend, vonden ook jonge gezinnen uit Den Bosch en omgeving hun weg naar het festival. Dit is normaal gesproken geen vanzelfsprekende doelgroep.
- Door het aannemen van een programmamaker, wordt de verantwoordelijkheid voor het selecteren van makers en voorstellingen voortaan gedeeld. Kim Snauwaert – zelf tevens een politiek geëngageerd theatermaker – brengt nieuwe netwerken en een extra stem (vanuit een makersperspectief) in bij de voorstellingsselectie.
- Door de curatie van *BLUSH BLUSH* uit handen te geven, werden er nieuwe netwerken betrokken bij Festival Cement. O.a. de Drag Up Family (beginnende drag-performers uit Den Bosch en omgeving) nam deel aan het programma.
- De website van Festival Cement werd nog verder verbeterd qua toegankelijkheid, o.a. door de optie om het contrast en de lettergrootte aan te passen en het uitbreiden van de Engelse pagina.
- Festival Cement nam drie jongeren met diverse sociale en culturele achtergronden aan als Crew van de Young Creatives. Zij helpen de drempel naar cultuurdeelname voor jongeren te verlagen, bijvoorbeeld door aanwezig te zijn op events zoals *SKEER* en *Quiet Festival*.
- Aanbod dat gericht is op professionals, zoals *Archiveren voor Dummies* en *Dag Dramaturgie*, werd niet meer alleen op uitnodiging aangeboden. Kaartverkoop was via de website toegankelijk voor alle geïnteresseerden. Hierdoor vonden nieuwe deelnemers hun weg naar deze programma's en werd de blik van alle aanwezigen verbreed.
- Met makers die Festival Cement begeleidt, voert zij ook gesprekken over diversiteit en inclusie. O.a. King Sisters kozen er bijvoorbeeld voor om voor het samenstellen van hun nieuwe team voor elke functie met ten minste twee mensen te spreken en Plankton organiseerde audities voor hun nieuwe voorstelling om hun netwerk te verbreden.
- Festival Cement schrijft haar meerjarenplannen voor de periode 2025-2028 en besteedt hierin expliciet aandacht aan het waarborgen van een inclusieve werkomgeving.
- Voor sollicitanten en aanmelders voor *de Troffel* was het opnieuw mogelijk om zich anoniem aan te melden.

- In de bewegwijzering op het festival werd er verwezen naar de mogelijkheid om gebruik te maken van een genderneutraal toilet.
- De artistiek directeur rondde de leergang Verbindend Leiderschap bij AI Opener af en brengt het geleerde in de praktijk om op die manier bij te dragen aan een open aanspreekcultuur en inclusieve werkvloer.
- In het kader van sociale veiligheid was er ook aandacht voor inclusiviteit op de werkvloer. Er wordt een open communicatiestijl gestimuleerd en ervaren, waarbinnen teamleden elkaar bijvoorbeeld aanspreken op het onjuist gebruik van voornaamwoorden van personen.
- Het uitzetten van een enquête onder leden van ENT lukte niet vanwege AVG-technische redenen.

Eindpositie 2023: Festival Cement kiest ervoor om aan de hand van concrete acties (zoals bovenstaande) de diversiteit en inclusiviteit van haar programma en organisatie te verbeteren. Door steeds met teamleden, makers en betrokken partners te blijven evalueren en gesprek te voeren, leert Festival Cement elk jaar meer bij, zoals in 2023 op het vlak van genderdiversiteit (hoe creëer je een sociaal veilige omgeving voor personen met een niet-normatieve genderidentiteit?) en het omgaan met fysieke (on)mogelijkheden (welke voorwaarden moet je scheppen om personen met een niet-normatief lichaam onderdeel te maken van een artistiek proces?). Festival Cement is en blijft dus een lerende organisatie.

Doelstelling 2024:

- In 2024 is er tijdens Festival Cement aandacht voor chronische ziekte op de werkvloer tijdens een werksessie.
- De Young Creatives Crew neemt zich voor om meer jongeren met een bi-culturele achtergrond te bereiken en betrekken bij het culturele aanbod in Den Bosch, bijvoorbeeld door andersoortig programma te (be)zoeken waarvan zij zelf weten dat hun achterban erin geïnteresseerd is.
- De samenwerking met de Quiet Community wordt geïntensiveerd, onder andere door activiteiten van de Young Creatives consequent aan te bieden aan de community.
- Festival Cement besloot om te stoppen met de Troffel, omdat de tijdsinvestering van makers voor een Open Call als deze tegenwoordig niet meer opweegt tegen de prijs die ertegenover staat. Om toegankelijk te blijven voor en kennis te maken met makers die (nog) niet bij Festival Cement in het vizier zijn, zet Festival Cement vanaf maart 2024 elke eerste maandag van de maand de deuren open tijdens Makers Maandag (link).
- Het voorstellingsprogramma van 2024 komt tot stand in samenspraak tussen de artistiek directeur en programmamaker, waardoor er dit jaar met twee paar ogen met twee perspectieven wordt geselecteerd. Samen streven ze naar een programma waarin diverse perspectieven, disciplines en verhalen vertegenwoordigd zijn.

Cultural Governance

Startpositie: Festival Cement startte 2023 met vier toezichthouders, waarvan drie toezichthouders eind 2022 nieuw instroomden. Juridisch was de stichting op orde en de nieuwe toezichthouders werden ingewerkt.

Doelstelling 2023:

- In 2023 wordt het – nu nog algemene – toezichthouders- en directiereglement aangepast naar een reglement dat nauw aansluit bij de organisatie.
- Het nieuwe model en de reglementen worden toegepast in de praktijk.
- De Raad van Toezicht en de directie bespreken los van elkaar de werking van het nieuw toegepaste model en reflecteren hier gezamenlijk op.

Ontwikkelingen 2023:

- Het Raad van Toezicht-reglement is volledig geëvalueerd door de Raad van Toezicht en met enkele kleine wijzigingen opnieuw vastgesteld.
- Het nieuwe model en reglement wordt toegepast in de praktijk. Directie en Raad van Toezicht spreken elkaar op regelmatige basis en de directie informeert de Raad van Toezicht actief.
- Er is een nieuwe toezichthouder toegetreden, waardoor er nu drie mannen en twee vrouwen in de Raad zitten met diverse expertises.
- De Raad van Toezicht heeft taken en expertisegebieden onderling vastgelegd en deze met de directie gedeeld.

Doelstelling 2024:

- Het nieuwe directiereglement wordt begin 2024 vastgesteld.
- Raad van Toezicht levert een reflectie op zijn werking aan voor het jaarverslag.
- Vanwege het aflopen van de tweede benoemingstermijn van de voorzitter, wordt er een vacature voor voorzitter opengesteld en ingevuld.
- Directie en Raad van Toezicht scherpen verantwoordelijkheden en processen verder aan.

Financieel

Financieringsmix

Subsidies

Stichting Cement wordt structureel gesubsidieerd door het Fonds Podiumkunsten, Gemeente 's-Hertogenbosch en Provincie Noord-Brabant voor de periode 2021-2024. Daarnaast ontving Cement incidentele middelen uit de Regeling Transitie en Vernieuwing van Gemeente 's-Hertogenbosch t.b.v. *Slumber* (toekenning à €48.000,-, waarvan €7.480,- reeds besteed in 2022 en €25.520,- in 2023). Van het Fonds Podiumkunsten ontving Festival Cement in 2023 een Nieuwe Makersregeling voor de ontwikkeling van het collectief Plankton à €119.600,-.

Recettes

Cement had voor de periode 2021-2024 een gestage groei van publiek voor ogen, maar door corona werd die groei belemmerd. Hierdoor waren de ontvangen recettes in 2023 lager dan begroot, ondanks het behaalde aantal activiteiten.

Inkomsten voor Cement Producties op tournee verliepen in 2023 via de betreffende makers zelf. Deze inkomsten zijn dus niet terug te vinden in de baten van Stichting Cement.

Private fondsen

Stichting Cement ontving in 2023 bijdragen van Stichting Dioraphte t.b.v. het festival en van de Keep an Eye Foundation t.b.v. *de Werfplaats*. Daarnaast zijn private middelen ten behoeve van de productie *Er rent een berg voorbij* in beheer van Festival Cement.

Overige opbrengsten

Festival Cement ontvangt middelen uit samenwerkingen met bijvoorbeeld ViaZuid, Feikes Huis en PLAN. Deze middelen komen direct ten goede aan makers en hun voorstellingen en ontwikkeling, omdat ze bestaan uit coproductie- en ontwikkelbudgetten. Door te investeren in duurzame samenwerkingen, maakt Festival Cement het produceren van werk van nieuwe makers mogelijk.

Andere inkomsten zijn onder andere het mentorbudget dat Festival Cement per maker ontvangt van PLAN.

Toelichtingen op de jaarrekening

Substantiële afwijkingen lasten

Aan de kostenkant zijn de volgende verschillen zichtbaar tussen de begroting en de realisatie in de jaarrekening:

Beheerslasten personeel: De vaste personeelslasten zijn hoger dan oorspronkelijk begroot, door gestage Cao-stijgingen en indexaties.

Beheerslasten materieel: Deze kosten zijn gestegen vanwege prijsstijgingen (o.a. inflatiecorrectie huur) en investeringen in de ontwikkeling van de organisatie, zoals het aangaan van een contract met een vertrouwenspersoon.

Tijdelijk personeel: De kosten voor tijdelijk personeel zijn hoger dan oorspronkelijk begroot, door gestage Cao-stijgingen met vastgelegde ZZP-tarieven en indexaties.

Uitkoop/honoraria kernprogrammering: Deze kosten zijn lager uitgevallen, doordat voorstellingsdagen van makers en performers van *Cement Producties* op Festival Cement worden betaald als honorarium uit de productiebudgetten (Overige activiteitenlasten personeel) in plaats van als uitkoopsom.

Uitkoop/honoraria overige programmering: Deze kosten zijn lager uitgevallen, doordat een deel van de kosten voor overige programmering (contextprogramma) is opgenomen onder de kostenpost Educatie activiteiten.

Overige activiteitenlasten personeel: Deze lasten zijn hoger dan begroot, omdat de honoraria van betrokken makers, begeleiders en performers bij Cement Producties hieronder worden gerekend en deze jaarlijks variabel zijn, afhankelijk van de hoeveelheid producties, het formaat ervan en beschikbare budgetten.

Educatieve activiteiten: Hieronder zijn de kosten voor Young Creatives opgenomen. Dit project was oorspronkelijk niet opgenomen in de begroting.

Overige materiële activiteitenlasten: Deze lasten zijn relatief hoog. Hieronder vallen de materiële kosten voor *Cement Producties*, *Werkplaats* en *Broedplaats*.

Aan de jaarrekening is een vertaling toegevoegd van het begrotingsformat van het Fonds Podiumkunsten naar het begrotingsformat van de Provincie Noord-Brabant.

Kengetallen 2023

In 2023 behaalde Stichting Cement een exploitatieresultaat vóór resultaatverdeling van €39.209,- (t.o.v. een begroot resultaat van -€202.730,-). De voornaamste reden voor dit positieve resultaat is de meevallende inkomsten uit samenwerkingen en private fondsen en de Nieuwe Makersregeling die in 2023 zijn binnengekomen, maar die voor een groot deel zijn bestemd voor 2024. Deze middelen zijn op naam van de betreffende makers ondergebracht in het bestemmingsfonds Talentontwikkeling.

2023 eindigt na resultaatverdeling met een vrije reserve à €163.815,-. Dit is een verwachte daling van €41.223,- t.o.v. eind 2022. Hiermee beschikt Stichting Cement over voldoende middelen om de continuïteit van de organisatie en activiteiten in 2024 te waarborgen.

De bijdrage van Provincie Noord-Brabant is vastgesteld voor vier jaar en dient na vier jaar maximaal 22,3% van de totale subsidiabele kosten te zijn. In 2023 kwam de bijdrage van de Provincie neer op 19% en ligt daarmee netjes op koers. Stichting Cement verwacht de opgebouwde reserves in 2024 grotendeels op te gebruiken en daarmee aan het einde van de subsidieperiode te voldoen aan de door de Provincie bepaalde maximale opbouw van reserves.

Er is geen sprake van groei van de vrije reserve en voldoet daarmee aan de door de Gemeente gestelde maximale groei van de algemene (risico)reserves.

De eigen inkomsten quote van Cement in 2023 was 31,2%.

Begroting 2024

Stichting Cement beschikt voor 2024 over een gezonde liquiditeitsprognose.

De voorgenomen begroting van Stichting Cement voor 2024 is hierna te vinden. De begroting toont een negatief resultaat. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door kostenstijgingen en zal worden opgevangen door de reserves die de stichting afgelopen 3 jaar heeft opgebouwd. Daarnaast bestaan er eind 2023 bestemmingsfondsen op naam van makers, waarin onder andere het resterende budget uit de Nieuwe Makersregeling voor Plankton is opgenomen. Dit betreft inkomsten uit 2023, maar de hieruit te verwachten uitgaven worden gedaan in 2024. Kortom: de stichting zal 2024 afsluiten met een passend eigen vermogen.

BATEN	BEGROTING GOEDGEKEURD NOV '23	
	€	€
1. Publieksinkomsten; recettes Nederland		22.000
<i>Omzet recettes Festival</i>	<i>22.000</i>	
<i>Omzet uitkoop Cement Producties</i>	<i>variabel</i>	
2. Sponsorinkomsten		0
3a. Vergoedingen uit samenwerkingen		89.000
3b. Opbrengsten horeca		0
3c. Opbrengsten programmaverkoop en merchandise		0
3d. Bijdrage deelnemers		0
3e. Andere inkomsten		20.000

3. Totaal overige inkomsten	109.000
4. Totaal directe opbrengsten (1+2+3)	131.000
5. Indirecte opbrengsten	0
6a. Bijdragen particulieren incl. vrienden	0
6b. Bijdragen van bedrijven	0
6c. Bijdragen van private fondsen	90.000
6d. Bijdragen van goede doelenloterijen	0
6e. Overige private bijdragen	0
6. Totaal bijdragen uit private middelen	90.000

7. TOTAAL EIGEN INKOMSTEN (4+5+6)	221.000
8. Meerjarige subsidie Fonds Podiumkunsten	194.193
9. Meerjarige subsidie provincie	152.790
10. Meerjarige subsidie gemeente (incl. indexering)	81.120
11a. Bijdragen Nederlandse overheden	12.500
11b. Bijdragen Nederlandse publieke fondsen	15.000
11c. Europese subsidies	0
11d. Bijdrage buitenlandse fondsen	0
11e. Overige publieke bijdragen	0
11. Incidentele Bijdragen uit publieke middelen	27.500

12. TOTAAL PUBLIEKE MIDDELEN (8 t/m 11)	455.603
	===
13. TOTALE BATEN (7+12)	676.603
LASTEN	BEGROTING GOEDGEKEURD NOV '23
	€ €
1. Beheerslasten materieel	45.500
2. Beheerslasten personeel	187.500

3. Totale beheerslasten (1+2)	233.000
4a. Locatiekosten	87.200
4b. Overige programmakosten	750
4c. Marketing	41.000
4d. Educatieve activiteiten	24.000
4e. Overige materiële activiteitenlasten	32.750
4. Totaal activiteitenlasten materieel	185.700
5a. Tijdelijk personeel	158.750
5b. Uitkoop/Honoraria kernprogrammering	85.000
5c. Uitkoop/Honoraria overige programmering	41.500
5d. Jurykosten	0
5e. Overige activiteitenlasten personeel	70.250
5. Totaal Activiteitenlasten personeel	355.500
6. Totaal activiteitenlasten (4+5)	541.200
7. TOTALE LASTEN	774.200
12. EXPLOITATIERESULTAAT	
	-97.597